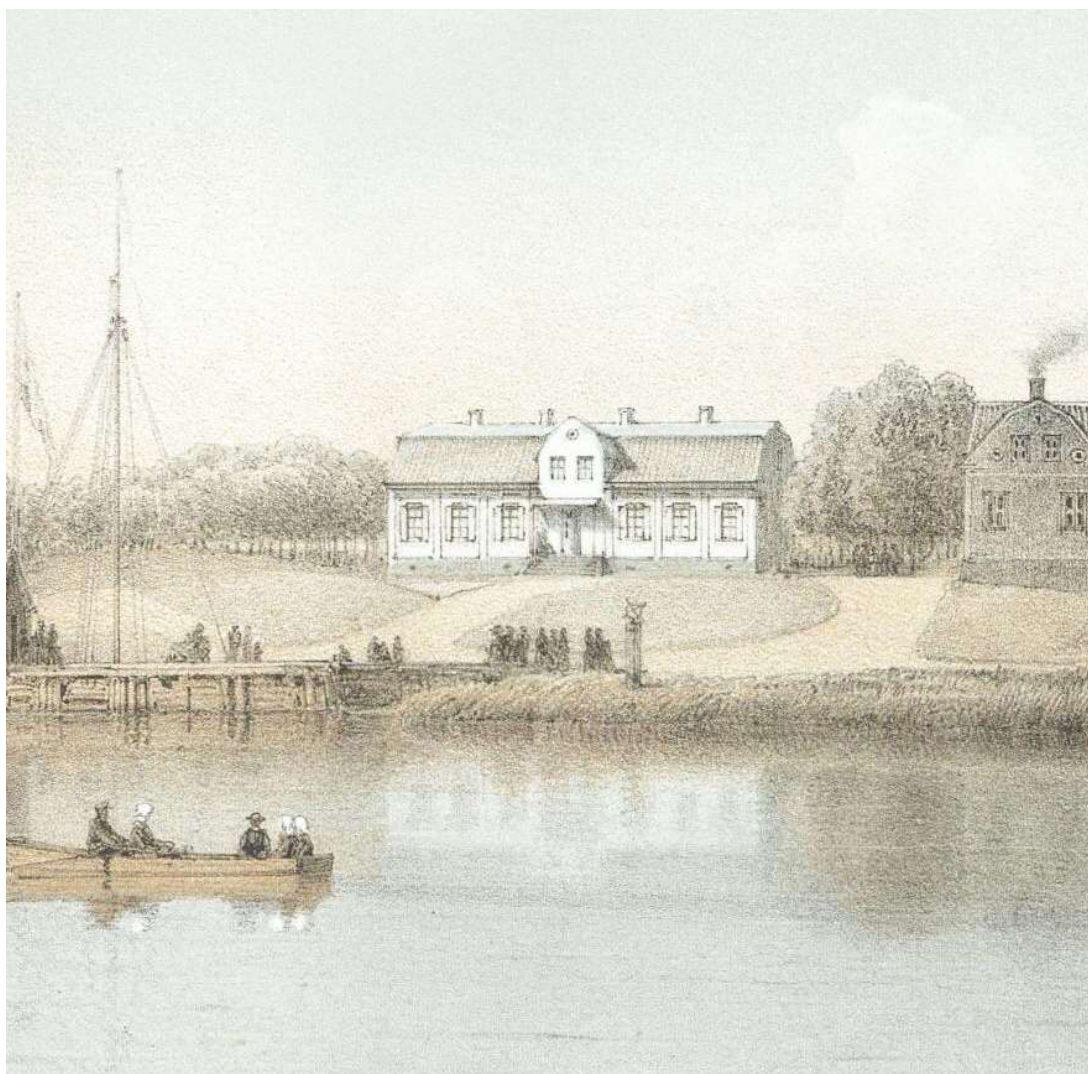

Genealogiskt symposium

Gods och gårdar

4 SEPTEMBER 2022

Riddarhuset
Ett historiskt arv

GENEALOGISKA FÖRENINGEN
Riksförening för släktforskning

Omslagsbilden: Teckningen av Ferdinand Richardt föreställer några av byggnaderna vid Tynnelsö slott och är hämtad ur Olof Eneroths *Herregårdar uti Södermanland* (1869).

Program

Moderator: Michael Lundholm, Vällingby. Född 1959. Professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Kassör i Genealogiska Föreningen, redaktör för *Svensk Genealogisk Tidskrift* (SGT). Har tidigare publicerat arbeten i bl.a. *SGT*, *Släkt och Hävd*, *Släktforskarnas årsbok* samt *Släkthistoriskt forum*. Mottagare av Viktor Örnbergs hederspris 2018.

Michael Lundholm

10.30 Välkomstord.

10.45 Göran Ulväng: Hemsidan Svenska herrgårdar och Databasen Sveriges herrgårdar.

Många förknippar herrgården med en stor huvudbyggnad, en park och en allé. Men en herrgård var så mycket mer; den var framförallt en ekonomisk enhet som gav dess ägare stora inkomster och politiskt inflytande. Herrgårdarna var fram till 1900-talets början en central del i de flesta av Europas stater.

I Sverige saknas en central myndighet med ansvar för kulturarvet herrgården. För att öka kunskapsläget om herrgårdarna har jag under 10 års tid byggt upp hemsidan www.svenskaherrgardar.se med den sökbara *Databasen Sveriges Herrgårdar* med information om Sveriges ca 3 700 herrgårdar.

Jag använder *Databasen Sveriges Herrgårdar* dagligen i min forskning, som just nu handlar om de svenska fideikommissens historia. Vid sidan av databasen använder jag godsarkiv. Ett av dem är det Spenska arkivet på Höja gård som jag har ordnat upp tillsammans med ägaren av Höja, Anki Adlercreutz, och som sedan har digitaliserats med hjälp av Släktföreningen Spens.

Göran Ulväng

11.15 Mats Höglund: 1600-talets säteribildningar och fredsmilen.

Fredsmil, frihetsmil eller frimil, begrepp som få idag är bekanta med. Under 1600-talet var det annorlunda då hade begreppen en högst påtaglig betydelse för den svenska adeln.

Först i positiv bemärkelse under första halvan av 1600-talet i samband med privilegierna, men från 1655 i en betydligt mer negativ bemärkelse i samband med reduktionerna.

Jag ska prata om fredsmilen som företeelse under 1600-talet och den påverkan den hade på adeln och säterierna.

Jag kommer även att prata om några mycket speciella kartor som framställdes i samband med fredsmilens uppmätning.

Mats Höglund är fil lic i agrarhistoria och arbetar som arkivarie vid avdelningen för specialsamlingar på Uppsala universitetsbibliotek, där han ansvarar för de historiska kartsamlingarna.

Mats Höglund

11.45 PAUS FÖR LUNCH

Lunch intas på egen hand eller i grupper på valfria matställen i närheten.

Några som har öppet är:

Ristorante da Peppe, Storkyrkobrinken 16 (från kl 12)

Ristorante Rodolfo, Stora Nygatan 1 (från kl 12)

Shogun (japansk), Stora Nygatan 3 (från kl 12)

Vegan-Vegetarian Restaurant Hermitage, Stora Nygatan 11 (från kl 12)

Café Schweizer, Västerlånggatan 9

Café Valvet, Västerlånggatan 18

Café Muren, Västerlånggatan 19

Restaurang Kaffegillet, Trångsund 4, nära Storkyrkan (från kl 12)

Restaurang Café Sten Sture, Trångsund 9

De Svarta Fåren (italiensk), Stortorget 16

Goose Alley Pizza Kiosk, Gåsgränd 4 (från kl 12)

13.15 Anna-Sophia von Celsing: Att uppfostra en blivande fideikommissarie och brukspatron – tidsbilder ur majorskan Fredrika Gustafva Celsings (1773–1838) brev.

Majorskan är änka och ensamstående mor i början av 1800-talet med uppgift att fostra och utbilda enda barnet, sonen Lars Gustaf von Celsing till fideikommissarie och brukspatron. Gossen var hoppet om släktens fortlevnad.

Därtill skulle Fredrika förvalta det Celsingska fideikommisset med turkisk-osmanska samlingen, Hellefors bruk och gårdar i Sörmland fram till Lars Gustafs myndighetsdag.

I arkiven från Biby finns brev, dagböcker och dokument som vittnar om den handlingskraftiga Fredrika Gustafva som såg till att släkten Celsing fick en framtid.

Anna-Sophia von Celsing är ortoped, med. dr., initiativtagare och medredaktör till boken Biby – ett fideikommiss berättar (2014). Författare i det pågående bokprojektet Brukspatronen i Sörmland - en ständigt aktiv man. Barnbarns barnbarn till brukspatronen Lars Gustaf von Celsing.

Anna-Sophia von Celsing

13.45 Göran Ulväng: Ordlandet och digitaliseringen av Spenska arkivet på Höja i Uppland.

Se presentation på föregående uppslag.

Vill du veta mera om släktarkiv?

Spensiska släktföreningen erbjuder skrifter till rabatterat pris som bl.a. berättar om hur Höja släktarkiv digitaliserades.

Skrifterna kan idag köpas kontant eller med Swish.

Skrifterna går också att beställa på nätet på spens.org under fliken »Boutique«.

Riddarhuset

Ett historiskt arv

Byggnaden uppfördes 1641–1674 och var samlingslokal för Sveriges ridder-
skap och adel under riksdagarna,
numera är den det för adelsmötet som
hålls vart tredje år. Arbetet för de 11
anställda i huset har att göra med
förvaltning av adelns gemensamma
tillgångar, beredning av stipendier och
understöd, anordnande av evenemang.
Palatset används flitigt för föredrag
och konserter. På www.riddarhuset.se
kan du anmäla om du vill få löpande
information om sådana.

Riddarhusets genealogiska avdelning
består av sex personer (varav flera
också har andra arbetsuppgifter). Ar-
betet består av att sköta stamtavlorna
som omfattar ungefär 330 000 perso-
ner, döda och levande, och att ge ut
adelskalendern. Denna utkommer var
tredje år och ger en aktuell översikt av
de ungefär 27 000 personer som i dag
tillhör de 659 fortlevande ätter som ut-
gör den på Riddarhuset introducerade
svenska adeln.

Fyra personer arbetar med en revi-
dering av stamtavlorna som ska
publiceras 2025. Magnus Bäckmark är
ansvarig för det projektet – kontakta
gärna honom om du i arkivkällor har
stött på information som kan utgöra

tillägg och rättelser till stamtavlorna,
vilka är utgivna i tryck senast i Elgen-
stiernas ättartavlor (1925–1936) med
supplement (2008).

Nyligen har Riddarhuset digitaliserat sin
porträttsamling – på hemsidan kan du
söka bland tusentals bilder. I de flesta fall
rör det sig om porträttfotografier.

Exempel på produkter som
kan beställas i webbutiken på
www.riddarhuset.se:

- *Riddarhusets vapensköldar* (2019).
Med kassett 2 100 kr, utan 1 800 kr.
- *Äldre svenska frälsesläkter* (1957–).
300 kr per häfte, komplett serie
(5 häften) 1 200 kr.
- *Sveriges Adelskalender* 2022. 890 kr.
- Färgfotografi av valfri vapen-
plåt. 300 kr. (Erhålls på köpet
vid köp av någon annan produkt
denna månad ut om du skriver
»symposium« i rutan benämnd
»Anteckningar« under »Kassa« när
du ska betala!)
- *Arte et Marte*, Riddarhusets tid-
skrift, 2 nr/år. Årsprenumeration
200 kr inom Sverige.

Priser exklusive frakt.

GENEALOGISKA FÖRENINGEN

Riksförening för släktforskning

GF:s Arkiv och Bibliotek i Sundbyberg är ett av landets största med genealogisk litteratur och innehåller exempelvis många otryckta släktutredningar som inte finns någon annanstans. I lokalerna finns också datorer som har flertalet av de mest använda abonnemangen samt flera viktiga databaser. Medlemskap kan köpas i vår butik på www.genealogi.net. Medlemskap för resten av 2022 kostar 150 kr.

GF, grundat 1933, arbetar med att fylla på sitt digitala arkiv och sökbara namndatabaser, till exempel med inrikes pass från 1800-talet och skolmatriklar. Ambitionen är att skapa ett generalregister för elever som har varit intagna i huvudsak på högre allmänna läroverk i riket och som återfinns i skolans matriklar.

GF anordnar släktforskarkafeér och temamöten, för närvarande via Zoom. Alla föredrag filmas och publiceras för medlemmarna på hemsidan. GF erbjuder även uppdragsforskning: kontakta research@genealogi.net med din fråga.

Medlemstidskriften *Släkt och Hävd* utkommer med fyra häften per år och prenumerationstidskriften *Svensk Genealogisk Tidskrift* med två.

Exempel på produkter som kan beställas i webbutiken:

- *Frälsegodsens* (nedladdningsbar produkt). J A Almquists *Frälsegodsens i Sverige* (1930–1976) och *Herrgårdarna i Sverige under reformationstiden* (1960) samt sju artiklar av hans son J E Almquist ur *Släkt och Hävd* om det gamla frälset företrädesvis i de delar av landet som *Frälsegodsens i Sverige* inte avhandlar. 295 kr (medlemspris 195 kr).
- *Elgenstiernas Ättartavlor 2018* (på USB-minne). Niobandsverket från 1925–1936 med supplementet i två band från 2008. 495 kr (medlemspris 295 kr).
- *Svensk Genealogisk Tidskrift 2007–2020* (nedladdningsbar produkt). De 14 första årgångarna i form av pdf-filer, ca 1 900 sidor släktforskning. 400 kr (medlemspris 300 kr).
- *Släkt och Hävd*, 3, 1934–2019 (nedladdningsbar produkt). *Släkt och Hävd* började utkomma 1950. Här medföljer också föregångaren, *Genealogiska Föreningens Medlemsblad* (1934–1949). 190 pdf-filer som är indexerade så att man kan söka i fritext i samtliga nummer samtidigt. 500 kr (medlemspris 400 kr).

Gerhard, Fredrik och Lars Aulævill adlades von Aulævill 1751 för sin faders förtjänster. Peter Aulævill, som han hette, var justitieborgmästare i Stockholm och hade varit borgarståndets talman vid riksdagarna 1734–1746.

Den gyllene skölden innehåller ett rött hus i två våningar. Motivet är föranlett av släktnamnet, vilket antagits efter officerarnas farfars födelseplats Hovgården i Munktorps socken i Västmanland. Namnet är sammansatt av de latinska orden aula, 'hov' och villa, 'gård'.

Huset är utformat som en säteri-byggnad. Framför den syns en gård innesluten av ett grönt »gallerwärks Staguette uti halfrundning å bägge sidor men jämt [rakt] framtil«. Innanför den raka delen av staketet, som alltså ska vara utformat som ett gallerverk (och inte ett tätt plank, som i målningen i Riddarhussalen, återgiven här ovan), är fyra gröna »pyramiderade« träd planterade. Träden ska med andra ord vara klippta i pyramidform.